

Povzetki (Summaries in Slovenian Language)

1. Aktualne težnje sodnega nadzora po novem madžarskem zakonu o postopkih pred upravnimi sodišči

Krisztina F. Rozsnyai

Stalni porast nadzora nad upravnimi akti, kot ga opažamo po vsej Evropi, je proti koncu prejšnjega stoletja zajel tudi upravno sodstvo. Pri tem je težko zagotoviti presojo v razumnem roku, tako da narašča napetost med zakonitostjo in učinkovitostjo. Odgovori, ki stremijo k ublažitvi te napetosti, pa hkrati odpirajo vprašanja, ki se dotikajo samega jedra načela delitve oblasti. Namen tega članka je predstaviti nekatere težnje, ki vzpostavljajo novo ravnovesje v sistemu zavor in ravnovesij med javno upravo in sodstvom. Z namenom konkretizacije teh teženj članek analizira nekaj merodajnih rešitev, ki jih vsebuje nov zakon iz leta 2017 o postopkih pred upravnimi sodišči. Najpomembnejši elementi regulacije postopkov za sodno presojo upravnih aktov so podani z vidika dogmatične in primerjalne perspektive, ki prikazuje spremembe pravil in/ali njihove interpretacije pred sodišči. Tako so izpostavljeni tudi pomembni izzivi v zvezi s sodobnim razumevanjem doktrine delitve oblasti. Najpomembnejši elementi nove madžarske regulacije so predstavljeni kot koherenten sistem, ki med drugim omogoča vpogled v reševanje vprašanj v zvezi s samo kodifikacijo. Poleg tega se morata z izpostavljenimi vidiki soočiti zakonodaja in sodna praksa v pravnih sistemih posameznih držav članic in tudi EU.

Ključne besede: upravno-sodni nadzor, sodni postopek, kodifikacija, Madžarska, evropeizacija,časne odredbe

2. Vloga varuha človekovih pravic pri zagotavljanju dobre uprave v Sloveniji

Kornelija Marzel

Skladno z Ustavo Republike Slovenije in Zakonom o varuhu človekovih pravic je slovenski varuh človekovih pravic ustanovljen za zaščito človekovih pravic in temeljnih svoboščin v odnosu do javne oblasti. Pomembno je, da varuh človekovih pravic ne deluje zgolj skladno z določbami ustave in mednarodnimi pravnimi akti, ampak se v svojem posredovanju sklicuje tudi na načela pravičnosti in dobre uprave. Namen članka je prispevati k razumevanju dobre uprave in s tem povezanih okoliščin za spoštovanje ali kršenje človekovih pravic. Članek temelji na predpostavki, da z uporabo načel dobre uprave oblast spodkopava javno prepričanje, da je birokracija sama sebi namen in ljudem nadrejena. Z omenjenimi načeli se oblast osredotoča na stranke, ki uresničujejo svoje pravice in uživajo svoje svoboščine prek načel in postulatov demokratične družbe. Pri pripravi članka so bile uporabljene tako teoretične kot empirične raziskovalne metode. Analiza pritožb na varuha človekovih pravic je bila namenjena

preverjanju skladnosti normativnih oz. teoretičnih izhodišč z dejansko prakso in vzpostavljanju podlage za presojo obstoječega modela slovenskega varuha človekovih pravic, vse v okviru študije dobre uprave. Rezultati raziskave so privedli do zaključka, da v praksi oblast najpogosteje krši načela dobre uprave in da lahko varuh človekovih pravic v okviru svojih pristojnosti bistveno prispeva k dobri upravi. Ugotovitve članka predstavljajo izviren prispevek k razumevanju varuhov človekovih pravic in njihove vloge v posameznih državah.

Ključne besede: *dobra uprava, človekove pravice, varuh človekovih pravic, javna oblast, Slovenija*

3. Učinkovitost sodnega varstva zoper molk uprave v Češki republiki

Soňa Skulová, Lukáš Potěšil, David Hejč, Radislav Bražina

Članek obravnava vprašanje sodnega varstva v primeru molka ali nedejavnost uprave in njegove učinkovitosti na primeru Češke republike. Cilj sodnega varstva zoper molk uprave je hitra rešitev oz. prekinitve molka uprave, sicer se lahko ujamemo v začaran krog. Namen prispevka je preveriti, prek študije zadevne zakonodaje in sodne prakse (zlasti trajanja postopkov) v zvezi z nedejavnostjo uprave, ali je sodno varstvo zares učinkovito. Uporabljene so bile metode normativne analize, pregleda literature, statistične analize sodnega odločanja in dedukcije. Ugotovitve kažejo, da zaradi prekomernega trajanja sodnih postopkov in nerazumljive pravne ureditve sodno varstvo zoper molk uprave težko razumemo kot hiter in učinkovit instrument za odpravo upravne nedejavnosti. Rezultati pa lahko služijo kot podlaga za primerjavo z drugimi podobnimi državami in izmenjavo najboljših praks.

Ključne besede: *molk uprave, upravno sodstvo, ustavno sodišče, učinkovitost, sodno varstvo, Češka republika*

4. Konflikt interesov: pravni in etični vidiki v lokalni samoupravi na Slovaškem

Ondrej Mital'

Varstvo javnega interesa gre razumeti kot temeljni cilj javne uprave. Glede na kompleksnost družbene realnosti vednje uradnikov in sprejemanje odločitev pogojujejo različni motivi. O konfliktu interesov največkrat govorimo v povezavi z delom izvoljenih uradnikov oz. pristojnih v javni upravi. V tem smislu se članek osredotoča na pravila in standarde, povezane s konfliktom interesov, ki jih morajo ti uslužbenci upoštevati. Članek skuša podati interdisciplinaren pogled ter poudariti pravni in etični pristop k obravnavanemu vprašanju. V tem smislu obravnava obvladovanje tveganj in vplivov obravnavanega vprašanja na lokalni ravni samoupravljanja v Republiki Slovaški. Hipoteza temelji na predpostavki, da lahko etične norme posamezne vidike konflikta interesov opredelijo natančneje kot zadevni pravni akti. V članku so bile uporabljene

metode analize vsebine, abstrakcije, primerjave in sinteze. Ugotovi se, da bi lahko etične norme pomembne vidike konflikta interesov res opredelile bolj natančno kot pravni akti. Avtor predpostavlja, da lahko komplementarnost pravnih sistemov in etične infrastrukture zmanjša protislovne in negativne vplive konflikta interesov. Skladno s tem morajo enote lokalne samouprave sprejeti etične kodekse, če želijo izboljšati obvladovanje tveganj in vplivov konflikta interesov.

Ključne besede: javni interes, konflikt interesov, javni uslužbenci, lokalna samouprava, Slovaška

5. Finančni položaj in vzdržnost združenj na Hrvaškem

Davor Vašiček, Ana Marija Sikirić, Martina Dragija Kostić

Članek poudarja gospodarski pomen sektorja civilne družbe v nacionalnem družbenogospodarskem kontekstu. V Republiki Hrvaški se sistematično zanemarija ekonomsko in finančno dimenzijo organizacij civilne družbe in neprofitnega sektorja, čeprav se velik del dejavnosti organizacij civilne družbe financira iz javnih virov in obstaja veliko možnosti za izkoriščanje njihovega relativno ugodnega davčnega položaja. Namen članka je predstaviti rezultate raziskave virov financiranja, finančnega potenciala in elementov gospodarske uspešnosti združenj državljanov na Hrvaškem. V anketni vzorec je bilo vključenih več kot 20.000 združenj državljanov, ki so registru neprofitnih organizacij skladno z zakonom predložile svoja finančna poročila. Raziskava temelji na zbranih podatkih iz bilance stanja in poročila o uspešnosti za leti 2015 in 2016. Znanstveni prispevek članka se odraža v oceni finančne uspešnosti in finančne preglednosti delovanja organizacij civilne družbe v Republiki Hrvaški in njihove trajnosti v primerjavi s Srbijo in Slovenijo.

Ključne besede: združenja, civilna družba, finančni položaj, finančni viri, učinkovitost poslovanja, Hrvaška, Srbija, Slovenija

6. Vpliv transparentnosti na participacijo državljanov v procesu odločanja na občinski ravni v Romuniji

Bianca Radu

Članek analizira izvajanje zakona o transparentnosti in raziskuje, ali je njegovo sprejetje okrepilo udeležbo državljanov v procesu odločanja na občinski ravni v Romuniji. Raziskava je zajemala analizo poročil o transparentnosti, ki jih vsako leto pripravljajo občinski organi. Analizirana so bila poročila 28 mest in 5 upravnih sektorjev občine Bukarešta za leta 2014, 2015, 2016 in 2017. Dodatne informacije o izzivih izvajanja zakona so bile pridobljene iz prejšnjih študij, ki so jih na to temo opravile nevladne organizacije. Raziskava je pokazala, da so javne institucije z razkritjem osnutkov normativnih aktov in dokumentov, na katerih so bili ti zasnovani, povečale preglednost postopka odločanja. Stopnja udeležbe državljanov v fazi posvetovanja in odločanja je bila v analiziranem

obdobju sicer še vedno nizka, a je vendarle mogoče opaziti rahlo povečanje. Število prejetih priporočil glede osnutkov normativnih aktov je bilo nizko. Raziskava je pokazala, da so imeli predlogi državljanov več možnosti za vključitev v končne odločitve, če so bili izraženi na sejah mestnih svetov. Poleg empiričnega vpogleda v izvajanje zakona o preglednosti v Romuniji članek raziskovalcem dokazuje, da boljša preglednost odločanja sama po sebi še ne pomeni večje vključenosti državljanov v proces odločanja.

Ključne besede: transparentnost, participacija državljanov, odločanje, reforma javne uprave, romunske občine

7. Obvladovanje stroškov v visokošolskih institucijah – primeri Bosne in Hercegovine, Hrvaške in Slovenije

Martina Dragija Kostić, Tatjana Jovanović, Jelena Jurić

Stroški v visokem šolstvu se iz različnih gospodarskih, demografskih in družbeno-kulturnih razlogov vztrajno povečujejo, zaradi česar se vrstijo pozivi k reformam gospodarskega modela v visokošolskem sektorju, v zadnjih desetletjih pa se zaradi skrbi za učinkovitost dramatično povečuje tudi pomen gospodarskih ocen. Omenjeni akademski izzivi so nas spodbudili k presoji zmogljivosti orodij finančnega upravljanja v treh državah Zahodnega Balkana, tj. Bosni in Hercegovini, Hrvaški in Sloveniji. Predpogoj za uspešne reformne procese je vsekakor celovit in kakovosten računovodski informacijski sistem, ki ne ustreza le zahtevam zunanjega poročanja, temveč tudi zahtevam notranjih uporabnikov, zlasti upravljanja visokošolskih zavodov. V tem pogledu je glavni namen članka proučiti pravne in organizacijske značilnosti računovodskih sistemov, ki se osredotočajo na zunanje in notranje zahteve poročanja, in raziskati stopnjo razvoja in uporabe stroškovnega računovodstva na visokošolskih ustanovah v izbranih državah. Uporabljena raziskovalna metoda je zato anketa. Rezultati kažejo, da obstajajo velike razlike med pravnimi in organizacijskimi značilnostmi računovodskih sistemov med državami ter med razvojnimi stopnjami sistemov stroškovnega računovodstva, ki temelji predvsem na nedoslednem dodeljevanju režijskih stroškov in uporabi različnih računovodskih podlag. Rezultati raziskav potrjujejo slabo zasnovano in slabo strukturirano poročanje računovodskih informacij za namene upravljanja, kar ponuja vrsto uporabnih platform za vzpostavitev pristopov in strategij upravljanja uspešnosti v javnem sektorju.

Ključne besede: upravljanje stroškov, finančno računovodstvo, visokošolske institucije, računovodstvo na podlagi poslovnega dogodka, BiH, Hrvaška, Slovenija

8. Množitev negativnih scenarijev: pristop za javne uprave pri oblikovanju splošnih pravil

Mirko Pečarič

Prispevek obravnava probleme, ki nastanejo pri oblikovanju osnutkov zakonov brez upoštevanja teorije verjetnosti. Čeprav bi morala biti slednja nujni

pogoj zakonodaje, je zakonodajalci kljub usmerjenosti zakonodaje v prihodnost običajno ne uporabljajo. Prispevek temelji na Hume-ovem »je-naj bi« problemu (ponazarja nezmožnost prehoda z opisnih izjav na normative) ter ob zavedanju, da verjetnost še ne bo kmalu upoštevana v zakonodajni praksi, ponuja rešitev za zakonodajo v množitvi (negativnih) scenarijev za različna življenjska vprašanja. Kljub vedno bolj priljubljeni uporabi ocen glede vpliva učinka predpisov, pametni regulaciji, verjetnosti in tveganju, javne uprave kot glavni pripravljavci splošnih pravnih pravil običajno ne uporabljajo niti (veliko bolj enostavnega) negativnega pristopa za boljši vpogled v težave, čeprav gre za naraven način našega razmišljanja. Nov pogled na verjetnost s pomočjo znakov, ki se ujemajo z (nezaželenimi, vendar vnaprej znanimi) scenariji, lahko zagotovi nove odgovore glede vprašanj vzročnosti. Slednja namreč temelji na znakih, iz katerih dokazi v bistvu izhajajo.

Ključne besede: *apopatično (negativno) odločanje, predlogi zakonskih in podzakonskih predpisov, verjetnost*

9. Primerjalna raziskava o neobveznih lokalnih nalogah v treh madžarskih in slovenskih občinah

Marianna Nagy, István Hoffman, Dorottya Papp, Evelin Burján, Kristóf B. Cseh, Tamás Dancs, Anita Kiss, Melitta Lévy, Lilla Matos, Csaba Molnár, Noémi Német, Dávid Ökrös, Zsolt R. Vasas

Članek povzema podobnosti in razlike v upravljanju neobveznih lokalnih služb. V ta namen smo izvedli empirične raziskave v treh madžarskih in treh slovenskih občinah. Naš glavni cilj je bil ugotoviti, kateri gospodarski in družbeni dejavniki vplivajo na obseg neobveznih lokalnih služb na Madžarskem in v Sloveniji. Posebej smo analizirali šest sektorjev komunalnih storitev glede na velikost občin. Pri tem smo zajeli zgolj glavne sektorje, v katerih se neobvezne službe najverjetneje pojavljajo in lahko zato služijo kot osnova za primerjalno analizo. Z analizo smo postopoma preverili začetno hipotezo naše raziskave, da je upravljanje neobveznih lokalnih služb bolj verjetno prisotno v mestih z večjo gospodarsko močjo, še bolj intenzivno pa je v občinah turističnega pomena.

Ključne besede: *javne službe, decentralizacija, občinske naloge, neobvezne lokalne službe, Madžarska, Slovenija*

10. Potenciali usposobljenosti zaselkov: primerjalna raziskava o malih evropskih občinah

Michiel S. de Vries, Iwona Sobis

Teorije o malih občinah in prakse številnih držav, ki vključujejo njihovo konsolidacijo, predpostavljajo, da kontekstualni in strukturni pogoji, v katerih delujejo male občine, slednjim škodujejo in ogrožajo njihovo sposobnost preživetja. Vendar pa lahko institucionalni in kadrovski pogoji delovanja malih občin delujejo v obe smeri, tj. so koristni in obenem neugodni. Članek raziskuje teore-

Povzetki

tična znanja in empirične domneve glede zmogljivosti malih občin v Evropi. Ugotovimo lahko, da rezultati obstoječih raziskav glede dejanske zmogljivosti tako imenovanih zaselkov niso dokončni ter da obstoječi podatki glede lokalnih zmogljivosti niso primerni za merjenje zmogljivosti malih občin. Kljub temu pa članek ugotavlja, da je njihova potencialna zmogljivost velika, čeprav ni mogoče sklepati o dejanski zmogljivosti malih občin. To lahko ugotovimo na podlagi njihovega pravnega varstva, njihove težnje k osredotočanju na omejeno število političnih področij, njihovega dostopa do vladnega in regionalnega odločanja, zlasti pa zaupanja, ki so ga deležne od svojih prebivalcev.

Ključne besede: usposobljenost, pogoji, zaselki, male občine, uspešnost, zaupanje